

EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 23.3.2012
COM(2012) 128 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Itämeren aluetta varten laaditusta Euroopan unionin strategiasta

KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE

Itämeren aluetta varten laaditusta Euroopan unionin strategiasta

1. Johdanto

Itämeri on yhä yksi Euroopan haavoittuvaisimmista alueista. Itämerellä esiintyy leväkukintoja joka kesä, ja sen kapeimmissa ja matalimmissa salmissa liikkuu yhä enemmän yhä suurempia laivoja. Alueen kauan jatkunut jakaantuneisuus on edelleen ongelma. Tutkimus-, innovointi- ja kauppayhteyksiä on vahvistettava, ja myös liikenne- ja energiayhteyksissä on suuria puutteita – Itämeren alueen itä- ja pohjoisosat ovat vieläkin liian usein eristyksissä muusta EU:sta.

Tästä syystä Euroopan komissio hyväksyi kesäkuussa 2009 EU:n strategian Itämeren aluetta varten, kuten Eurooppa-neuvosto oli pyytänyt. Strategiassa tartutaan alueen suurimpiin haasteisiin, joita ovat kestävä ympäristö, hyvinvointi, saavutettavuus sekä turvallisuus ja varmuus. Samalla käsitellään mahdollisuuksia tehdä siitä yhtenäinen, edistyksellinen, maailmanlaajuisesti merkittävä alue, ”Euroopan huippu”. Strategian tavoitteena on koordinoita jäsenvaltioiden, alueiden ja kuntien, EU:n, Itämeren yhteisjärjestöjen, rahoituslaitosten ja kansalaisjärjestöjen toimia, jotta aluetta voitaisiin kehittää entistä tuloksellisemmin. Lisäksi strategiassa käsitellään yhdenmetyt meripolitiikan alueellista täytäntöönpanoa.

Komissio julkaisi kertomuksen strategian edistymisestä kesäkuussa 2011¹. Yleisten asioiden neuvosto hyväksyi 15. marraskuuta 2011 päätelmät, joissa Euroopan komissiota pyydettiin tarkastelemaan EU:n Itämeri-strategiaa uudelleen viimeistään vuoden 2012 alkupuolella. Tämä tiedonanto perustuu kyseiseen pyyntöön, ja siinä ehdotetaan

- strategian parempaa kohdentamista,
- toimintalinjojen ja rahoituksen mukauttamista,
- eri toimijoiden vastuiden selkeyttämistä,
- viestinnän tehostamista.

Strategiassa on otettava huomioon Eurooppa 2020 -strategian tavoitteena oleva älykäs, kestävä ja osallistava kasvu sekä EU:n toimintalinjojen kehittyminen, kuten monivuotista rahoituskehystä koskevassa ehdotuksessa korostuva yhteistyön tärkeys, koheesipolitiikkaan ehdotetut uudistukset (etenkin parempi temaattinen keskittäminen) samoin kuin makroalue- ja merialuestrategioiden merkityksen korostaminen yhteisissä strategiakehyksissä, kumppanuussopimuksissa ja toimintaohjelmissa.

¹ KOM(2011) 381 lopullinen.

Itämeren aluetta koskeva yhteistyö vahvistaa ja tukee muiden alojen EU-politiikkaa eli muun muassa ilmastonmuutospolitiikkaa, tutkimuksen ja innovoinnin Horisontti 2020 -puiteohjelmaa sekä koulutusalan Yhteinen Erasmus -ohjelmaa. Se myös helpottaa yhdenmätyn meripolitiikan ja Euroopan laajuisia liikenneverkkoja (TEN-T) koskevan politiikan täytäntöönpanoa. Käynnissä oleva toiminta on osoittanut, että tällainen makroalueellinen lähestymistapa tuo kehittämiseen uudenlaista yhteistyötä ja käytännönläheisyyttä.

2. Uusi strategiakehys

Nykyisin julkiset määrärahat ovat niukkoja, joten on ratkaisevan tärkeää kehittää innovatiivisia toimintatapoja, joilla toimintalinjoista ja saatavilla olevasta rahoituksesta saadaan mahdollisimman suuri hyöty. Makroalueellinen lähestymistapa tarjoaa yhtenäiset puitteet sellaisten haasteiden selvittämiseen, jotka ovat liian laajoja ratkaistaviksi kansallisella tasolla mutta liian suppeita käsiteltäviksi EU:n kaikkien 27 jäsenvaltion kesken.

Jotta strategiaa voitaisiin keskittää ja suunnata paremmin, siinä on määriteltävä selkeämmin keskeiset päämäärät ja selitettävä, miten ne on tarkoitus saavuttaa. Sen vuoksi tässä tiedonannossa määritetään strategian kolme **yleistavoitetta**, joihin kuhunkin liittyy omat indikaattorit ja tavoitteet:

- meren pelastaminen
- alueen yhdistäminen ja
- hyvinvoinnin lisääminen.

Nämä tavoitteet muodostavat uuden kehyksen, jonka puitteissa neuvoston suositukset voidaan toteuttaa.

2.1. Poliittinen sitoutuminen

Jotta korkean tason poliittinen sitoutuminen jatkuisi, strategian tulosten on oltava selvempiä sekä jäsenvaltioiden että EU:n tasolla. Strategia olisi sisällytettävä ministerineuvoston asianomaisten eri kokoonpanojen asialistoihin, kuten neuvosto on pyytänyt. Strategiaan liittyvät näkökohdat olisi otettava huomioon budjetti- ja muissa neuvotteluissa.

Alueiden ja kuntien toimijoita on otettava enemmän mukaan toimintaan. Uusissa koheesiopolitiikkaa koskevissa asetuksissa puututaan tähän, sillä niissä ehdotetaan, että makroaluestrategiat olisi otettava huomioon uusissa ohjelmissa kehitettäessä ja toteutettaessa.

Poliittisen sitoutumisen on johdettava viranomaisten sitoutumiseen, ja niillä on oltava riittävästi pysyvää henkilöstöä.

2.2. Poliitiikan mukauttaminen

Poliittiset ratkaisut olisi tehtävä Itämereen liittyvien haasteiden ja mahdollisuuksien alueellinen luonne huomioon ottaen. Toiminta-aloitteiden olisi oltava johdonmukaisia ja niiden olisi edistettävä synergiaa; hyvänä esimerkkinä voidaan mainita koheesiopolitiikassa ehdotettu ilmastonmuutokseen liittyvien näkökohtien yleinen huomioon ottaminen. Komissio

seuraa säännöllisesti politiikan kehitystä varmistaakseen, että se on makroaluetta koskevien tavoitteiden mukaista.

Pitämällä makroaluenäkökulman mielessä neuvoston työryhmät ja parlamentin komiteat voivat osaltaan varmistaa, että toimintalinjoilla on myönteinen vaikutus alueisiin ja koheesioon. Strategian monialaisuuden vuoksi neuvoston eri kokoonpanojen on suositeltavaa seurata sitä säännöllisesti.

Vastaava toimintatapa on tarpeen myös paikallis-, alue- ja seutukuntatasolla sekä kansallisella tasolla, eli politiikan suunnittelun lisäksi tarvitaan tilannekatsauksia kaikilla tasoilla.

2.3. Rahoituksen mukauttaminen

Tämänhetkisessä tilanteessa komissio korostaa tarvetta käyttää EU:n ja jäsenvaltioiden nykyisiä budjettivaroja tehokkaasti. Jotta makroalueellisella rahoituksella olisi mahdollisimman suuri vaikutus, jäsenvaltioiden ja muiden rahoittajien olisi huolehdittava toimien (uudelleen)priorisoinnista strategian tavoitteiden mukaisesti.

Komission kesäkuussa 2011 antamassa edistymistä koskevassa kertomuksessa todetaan, että tältä osin on menty merkittävästi eteenpäin mutta lisätoimia tarvitaan yhä. Strategia voi johtaa toivottuihin tuloksiin ainoastaan, jos siihen liitetään kattavasti kaikki käytettävissä olevat rahoituslähteet eli muun muassa Euroopan aluekehitysrahasto, Euroopan sosiaalirahasto, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto, Euroopan kalatalousrahasto², Verkkojen Eurooppa -väline, Life-ohjelma sekä tutkimusta ja innovointia, koulutusta, kulttuuria ja terveysasioita koskevat ohjelmat.

Mukauttamisen yhteydessä on tärkeää tehdä sekä rahoituksellisia että rakenteellisia muutoksia. Itämeren alueen toimintaohjelmien hallintoviranomaisten olisi omaksuttava joustavampi lähestymistapa, joka tekee mahdolliseksi esimerkiksi pitkäkestoisten hankkeiden rahoittamisen ja siemenrahoituksen tarjoamisen. Kansallisiin ja alueellisiin ohjelmiin on saatava voimakkaampi kansainvälinen ulottuvuus, sillä pelkästään alueellisen yhteistyön ohjelmiin turvautuminen ei riitä. Toteutusvälinekehityksen laadintatyötä on jatkettava, jotta mukaan saadaan kansainvälisiä rahoituslaitoksia, muita rahoittajia ja yksityinen sektori ja jotta käytettävissä olevien varojen vipuvaikutusta voidaan lisätä.

Vuosia 2014–2020 koskevaan rahoituskehikseen on tehty merkittäviä parannuksia, jotka tukevat makroalueellista lähestymistapaa. Itämeri-strategia käynnistyi vuonna 2009 kesken ohjelmakauden, joten ohjelmien sisältöön ei ollut juurikaan mahdollista vaikuttaa, mutta sillä on selkeät strategiset ja käytännön yhteydet seuraavaksi ohjelmakaudeksi ehdotettuihin koheesiopoliittisiin aloitteisiin. Kun aluetasolla, kansallisella tasolla, rajat ylittävällä tasolla ja kansainvälisellä tasolla laaditaan kumppanuussopimuksia ja toimintaohjelmia, niissä on oltava mukana makroaluetta koskevat tavoitteet ja painopisteet. Myös vaatimus rahoituksen keskittämisestä vain muutamaan strategian kannalta oleelliseen temaattiseen alueeseen tukee näkyvien tulosten aikaansaamista.

On olennaisen tärkeää, että toimijat kaikilla tasoilla alkavat mahdollisimman pian miettiä, miten ja mihin ensisijaisiin kohteisiin varoja olisi osoitettava tulevalla rahoituskaudella ottaen huomioon toimintasuunnitelma sekä strategian ja prioriteettialojen tasolla asetetut tavoitteet.

² Nimi on määrä muuttua Euroopan meri- ja kalatalousrahastoksi, kuten komissio on esittänyt uutta rahoituskautta varten.

2.4. Hallinto

Strategian pilottiluonne ja se, että siihen ovat sitoutuneet hyvin monet eri sidosryhmät – muun muassa paikallis- ja alueviranomaiset, valtioiden ministeriöt, komission yksiköt, kansainväliset rahoituslaitokset, yksityissektorin edustajat ja kansalaisjärjestöt – edellyttää avointa mutta tehokasta hallintorakennetta.

Tähän mennessä saatujen kokemusten perusteella neuvosto pyytää komissiota ja asianomaisia jäsenvaltioita yhdessä selventämään Itämeri-strategian täytäntöönpanoon osallistuvien keskeisten sidosryhmien³ tehtävät ja vastuut, jotta voidaan antaa selkeitä ohjeita niiden toimintaa varten ja helpottaa niiden työtä strategian täytäntöönpanemiseksi.

Yhdessä kyseisten sidosryhmien kanssa komissio on määrittänyt kunkin neljän pääryhmän keskeisen roolin ja tehtävät.⁴ On huolehdittava asianmukaisesta hallinnollisesta kapasiteetista – se ei tarkoita strategian edistämistä muiden prioriteettien kustannuksella, vaan sillä tuetaan toimien yhtenäistämistä.

- Komissio huolehtii strategian yleisestä koordinoinnista. Se helpottaa asiaankuuluvien sidosryhmien osallistumista sekä seuraa ja arvioi edistymistä ja laatii siitä raportteja yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa.
- Osallistuvien jäsenvaltioiden nimeämät kansalliset yhteyspisteet huolehtivat strategian toteuttamisen yleisestä koordinoinnista ja sen tukemisesta sekä omassa maassaan että yleisellä tasolla.
- Strategiaan liittyvään toimintasuunnitelmaan sisältyy prioriteettialoja ja horisontaalisia toimia, joista on sovittu kattavien kuulemisten jälkeen. Jotta voidaan koordinoida kyseisiä prioriteetteja ja varmistaa tulosten saaminen ajallaan, prioriteettialojen koordinaattorit ja horisontaalisten toimien johtajat valvovat hankkeiden toteuttamista omalla alueellaan ja samalla levittävät tietoa makroalueellisista vaikutuksista ja jakavat tuloksia.
- Lippulaivahankkeiden johtajilla, jotka laativat kunkin prioriteettialan yleisten tavoitteiden perusteella konkreettisia toimia ja nimeävät niitä varten johtajat sekä toteuttamisajat, on välitön vastuu paikan päällä tapahtuvan käytännön toteutustyön helpottamisesta.

Lisäksi kaikkien EU:n jäsenvaltioiden edustajista muodostuva korkean tason ryhmä kokoontuu säännöllisesti antamaan komissiolle tietoa strategian toteuttamisesta ja tarjoaa foorumin keskeisille ohjauskeskusteluille sekä koko EU:n kattavan perustan strategialle. Komissio edistää yhteisiä tapaamisia Tonavan aluetta koskevan EU:n strategian korkean tason ryhmän kanssa hyvien käytäntöjen vaihtamista varten. Yhteyksiä Tonavan alueeseen samoin kuin muihin alueellisiin aloitteisiin Atlantilla, arktisella alueella sekä muualla on lujitettava. Tapaamisia voidaan järjestää myös muiden tahojen, esimerkiksi pohjoisen ulottuvuuden liikenne- ja logistiikka-alan kumppanuuden korkean tason ryhmän, kanssa.

³ Kansalliset yhteyspisteet, prioriteettialojen koordinaattorit, horisontaalisten toimien johtajat ja lippulaivahankkeiden johtajat.

⁴ Yksityiskohtaiset kuvaukset laitetaan Itämeri-strategian verkkosivustolle.

Hallinnollisen kestävyuden parantamiseksi olisi myös tarkasteltava mahdollisuutta hyödyntää eurooppalaisen alueellisen yhteistyön yhtymiä (EAYY) joko koko strategian tason välineenä tai yksittäisillä prioriteettialoilla.

2.5. Sidosryhmien osallistuminen, yksityinen sektori mukaan lukien

Strategian onnistuminen edellyttää kaikkien asiaankuuluvien julkisen ja yksityisen sektorin sidosryhmien osallistumista. Sidosryhmien olisi oltava mukana sekä suunnittelussa vaikuttamassa koko strategian kehittämiseen (esimerkiksi osallistumalla asiaa koskeviin keskusteluihin sisämarkkinoilla) että käytännön toteutuksessa (esimerkiksi digitaalimarkkinoiden hankkeissa).

Tällaista osallistumista on kehitettävä. Muun muassa yrittäjyhteisö olisi pyrittävä tavoittamaan paremmin komission, asianomaisten jäsenvaltioiden, kauppakamarijärjestöjen, teollisuusliittojen, alueellisten tutkimus- ja innovointiryhmittymien ja kansalaisjärjestöjen, esimerkiksi Itämeren kehitysfoorumien (Baltic Development Forum), välisellä syvällisemmällä vuoropuhelulla. Kohdennettuja tapahtumia, yhteyksien luomista strategian etunäkökohtien ja yksityissektorin etunäkökohtien välille sekä strategiaan aiheisiin keskittyviä kuulemisia olisi edistettävä.

2.6. Naapurit ja alueelliset ja kansainväliset järjestöt

Vaikka strategiassa keskitytään EU:hun, sen onnistuminen riippuu myös tiivistä ja hedelmällisestä yhteistyöstä naapurimaiden kanssa. Yhteistyötä erityisesti Venäjän federaation kanssa olisi tiivistettävä hyödyntämällä olemassa olevia foorumeita.⁵ Kyseisillä foorumeilla olisi kehitettävä yhteisten prioriteettien pohjalta konkreettisia toimia; näin pystytään välttymään päällekkäisiltä toimilta.

Esimerkiksi jatkuvalla vuoropuhelulla Pohjoismaiden ministerineuvoston kanssa varmistetaan henkilö- ja talousresurssien koordinoitumpi käyttö. Vastaavasti jatkuva yhteistyö Itämeren suojelukomission (HELCOM) kanssa tukee strategiaan liittyvän toimintasuunnitelman ja HELCOMissa hyväksytyn Itämeren suojelun toimintaohjelman (Baltic Sea Action Plan) toteuttamista.

2.7. Tietoisuuden lisääminen

On tärkeää, että strategian toimintaperiaatteet ja sen tulokset tunnetaan paremmin. Sitä korostavat sekä komissio että neuvosto, ja komission ja asianomaisten jäsenvaltioiden olisi kehitettävä tiedottamista yhdessä mahdollisimman monen toimijaryhmän kanssa ja mahdollisimman monia viestintäkanavia käyttäen. On tarpeen kehittää esimerkiksi verkkoportaalit, jolta on pääsy asiaan liittyville sivustoille, jotta kokemuksia ja hyviä käytäntöjä voitaisiin jakaa internetissä ja jotta tiedot rahoituksesta, kumppanuusmahdollisuuksista ja hankeklustereiden muodostamisesta olisivat helpommin saatavilla. Strategian merkitys tulee selvästi esiin, kun korostetaan paremmin sen yleisiä päämääriä ja niihin liittyviä selkeitä indikaattoreita ja tavoitteita.

⁵ Tällaisia ovat esimerkiksi pohjoisen ulottuvuuden politiikka, Itämeren valtioiden neuvosto, Pohjoismaiden ministerineuvosto, Itämeren suojelukomissio, Itämeren alueen kehittämisvisio (VASAB), Itämeren valtioiden alueiden yhteistyöjärjestö (BSSSC), Itämeren alueen kaupunkien liitto (UBC) ja BONUS – Itämeren tutkimus- ja kehitysohjelma (185 artiklaan perustuva toimintaohjelma).

2.8. Seurantajärjestelmä

Neuvosto on pyytänyt ”saavutettavissa olevien tavoitteiden ja indikaattoreiden järjestelmää”. Komissio ehdottaa kolmea edellä mainittua yleistä tavoitetta, jotka ovat meren pelastaminen, alueen yhdistäminen ja hyvinvoinnin lisääminen.

Näiden yleistavoitteiden lisäksi asetetaan erinäisiä muita tavoitteita ja indikaattoreita. Kattavien kuulemisten perusteella vahvistetut tavoitteet ja indikaattorit ovat uusia, mutta ne juontuvat nykyisistä toimintalinjoista ja pitkän aikavälin suunnitelmista ja luovat perustan vaikuttavammalle seurannalle ja arvioinnille. Komissio ehdottaa, että ne liitetään osaksi tarkistettua toimintasuunnitelmaa, johon tehdään myös muita tarvittavia muutoksia, muun muassa yksityiskohtaiset lähtötasot tavoitteille, joita seurataan tarkasti komission raporteissa.

Myös jäsenvaltioita pyydetään esittämään yksittäisten prioriteettialojen indikaattoreita ja tavoitteita, mukaan lukien välitavoitteet ja yleistavoitteiden saavuttamiseen liittyvät vertailuarvot. Se helpottaa viestintää suurelle yleisölle ja määrittää strategisen painopisteen strategiaan liittyvän toimintasuunnitelman tarkastelua, hyvien hankkeiden valinnan priorisointia ja arviointia varten sekä selkeyttää strategian saavutuksista tiedottamista.

3. Uudet puitteet käytännössä

Meren pelastaminen, alueen yhdistäminen ja hyvinvoinnin lisääminen tarjoavat selkeät puitteet tärkeimpien Baltian ja EU:n alueen ongelmien käsittelyyn, Eurooppa 2020 -strategian päätavoitteet mukaan luettuina.

3.1. Meren pelastaminen

Itämeren aluetta koskevana yleisenä ympäristötavoitteena on saavuttaa ympäristön hyvä tila vuoteen 2020 mennessä, kuten meristrategiapuitedirektiivissä edellytetään, ja luontotyyppidirektiivissä tarkoitettu suotuisa suojelun taso EU:n biodiversiteettistrategian ja siihen liittyvien tavoitteiden mukaisesti vuoteen 2021 mennessä, kuten HELCOMin Baltic Sea Action Plan -toimintaohjelmassa vaaditaan.

Asiaan liittyvän eli esimerkiksi biodiversiteettiä, luontotyyppejä, kalastusta ja rehevöitymistä koskevan EU-lainsäädännön tehokkaampi täytäntöönpano on olennaista meren pelastamisen kannalta; yhdyskuntajätevesien käsittelystä annetun direktiivin, nitraattidirektiivin ja vesipolitiikan puitedirektiivin täysimääräinen täytäntöönpano on jäämässä aikataulusta jälkeen.

WWF:n vuonna 2011 tekemästä selvityksestä ”Baltic Sea Scorecard” kävi ilmi, että vaikka Itämeri on yhä yksi maailman saastuneimmista meristä ja sen huono tila on uhka alueen 80 miljoonan asukkaan elämänlaadulle, tehostetuilla toimilla on saatu tuloksia aikaan. Tekemistä riittää kuitenkin vielä paljon.

Strategian mahdollistama keskitetympi toimintatapa tukee jatkossa toimien toteuttamista.

- **Korkean tason poliittisen sitoutumisen jatkuminen** on tarpeen sen varmistamiseksi, että sovittujen ympäristöä koskevien prioriteettien mukaiset toimet toteutetaan ja nykyinen lainsäädäntö pannaan paremmin täytäntöön. Esimerkiksi fosfaattien poistamista pesuaineista koskevan lippulaivahankkeen puitteissa annetut suositukset on otettava huomioon jäsenvaltioiden uudessa lainsäädännössä.

- **Politiikan yhteensovittaminen strategian kanssa** – esimerkiksi ympäristöön ja ilmastoon liittyvien huolenaiheiden (sekä asiaa koskevien tutkimustulosten) huomioon ottaminen kaikilla tarvittavilla politiikan aloilla, kuten liikenne-, maatalous- ja teollisuuspolitiikassa – edistää myös meren tervehtymistä ja asianmukaista rantojensuojelua. Monialainen politiikan suunnittelu tarkoittaa sitä, että kaikilla aloilla otetaan huomioon Itämeren aluetta koskevat ensisijaiset tavoitteet alueellisten tarpeiden mukaisesti. Esimerkkejä tästä ovat yhteiseen maatalouspolitiikkaan kuuluvat tietyt maatalouden ympäristötoimenpiteet, kuten puskurikaistat jokien ja kosteikkojen varsilla tai parempi eläinjätehuolto. Eurooppa-neuvosto kehotti strategian hyväksymisen yhteydessä vuonna 2009 sovittamaan sen hyvin tarkasti yhdenmukaiseksi meripolitiikkaan.
- **Rahoituksen parempi mukauttaminen** strategian tavoitteisiin on erityisen tärkeää strategian ympäristö- ja ilmastotavoitteiden toteuttamiseksi. Itämereen liittyvät haasteet ovat niin suuria, että yksikään jäsenvaltio ei yksinään selviydy niistä. Esimerkiksi Itämeren hapettomien, ns. kuolleiden alueiden, joita on liiallisten ravinteiden vuoksi nykyisin jopa kuudesosa meren pohjapinta-alasta, lukumäärän vähentämiseksi tarvitaan koordinoitua investointeja jätevedenpuhdistuslaitoksiin sekä fosforin ja typen poistoon.
- **Tiiviimmät kumppanuudet** esimerkiksi kansallisten, alueellisten ja paikallisviranomaisten ja tutkimuslaitosten sekä muiden sidosryhmien kuten laivanvarustajien, satamien, kuljetusyritysten ja kansalaisjärjestöjen välillä ovat tarpeen muun muassa puhdasta ja turvallista merenkulkua koskevan strategian tavoitteen saavuttamiseksi. Nykyisin raskas laivaliikenne ja sen aiheuttama ilman saastuminen, kasvihuonekaasujen päästöt, öljyn ja muiden jätteiden laskeminen mereen ja vieraiden organismien leviäminen, pahentavat ongelmia, jotka johtuvat maalla sijaitsevista lähteistä tulevien ravinteiden ja vaarallisten aineiden liian suuresta määrästä. Yhteisin ponnistuksin voidaan parantaa yksityisen sektorin sidosryhmien tietoisuutta säännöistä ja normeista ja samalla antaa niille ensi käden tietoa markkinoiden edellytyksistä ja tarpeista.
- **Tiiviimpi yhteistyö naapurimaiden kanssa** ja etenkin Venäjän kanssa on tarpeellista esimerkiksi strategiaan sisältyvien merivalvonnan tehostamista ja yhdenmukaistamista koskevan tavoitteen samoin kuin merellä tai maalla tapahtuvien onnettomuuksien ehkäisemistä, niihin varautumista ja niiden aikaisia toimia koskevan tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteinen valvonta Suomenlahdella on hyvä esimerkki, joka olisi laajennettava kattamaan koko Itämeren alue.
- **Yhteisten prioriteettien kartoittaminen alueellisten ja kansainvälisten organisaatioiden kanssa** (esimerkiksi HELCOM) tukee esimerkiksi strategiaan sisältyvää pyrkimystä puuttua vaikutuksiin, joita vaarallisilla aineilla ja haitallisilla kalastuskäytännöillä – muun muassa laittomalla, sääntelemättömällä ja ilmoittamatta jätetyllä kalastuksella – on luonnon monimuotoisuuteen, millä puolestaan on haitallisia seurauksia kalojen ja ihmisten terveyden kannalta. Vaaralliset aineet ovat erityisen haitallisia Itämeren ekosysteemille, koska se on murtovesiympäristö, jossa veden vaihtumisnopeus on hidaskuusi (yli 30 vuotta). Myös ilmastomuutoksen vaikutukset olisi otettava huomioon monimuotoista ja tervettä luonnonympäristöä edistettäessä.

Strategian uudet puitteet tukevat mainituilla tavoilla Itämeren pelastamiseen tähtääviä toimia. Tarjolla olevat mahdollisuudet ja välineet on nyt käytettävä täysimääräisesti hyödyksi Itämeren alueella.

Varmistaakseen edellä kuvattujen vahvistettujen puitteiden tarkan seurannan komissio ehdottaa, että meren pelastamisessa saavutettavan edistyksen mittaamiseen käytetään seuraavia **indikaattoreita ja tavoitteita**:

1. Veden puhtaus, jota mitataan ympäristön hyvän tilan saavuttamisella vuoteen 2020 mennessä ja joka kattaa ravinnekuorman vähenemisen niiden tavoitteiden ja indikaattoreiden mukaisesti, jotka asetetaan meristrategiapuitedirektiivin tulevan tarkistamisen ja HELCOMin Baltic Sea Action Plan -toimintaohjelman vuonna 2013 tapahtuvan päivityksen yhteydessä.
2. Rikas ja terve luonto, joka on määrä saavuttaa vuoteen 2020 mennessä ja jota mitataan biodiversiteettitilanteen ja ekosysteemin – kalakannat mukaan luettuina – terveystilanteen parantumisella niiden päivitettyjen tavoitteiden mukaisesti, jotka vahvistetaan HELCOMin puitteissa vuonna 2013 ja meristrategiapuitedirektiivin tarkistamisen yhteydessä.
3. HELCOMin päivitetyn Baltic Sea Action Plan -toimintaohjelman hyväksyminen ajallaan vuonna 2013 ja toteuttaminen täysimääräisesti vuoteen 2021 mennessä.
4. Puhdas merenkulku, jota mitataan päästöjen laittoman mereen laskemisen loppumisella vuoteen 2020 mennessä, ja turvallinen merenkulku, jonka mittarina on onnettomuuksien väheneminen vuoteen 2020 mennessä 20 prosentilla verrattuna vuoden 2010 onnettomuusmääriin.
5. Valtioiden rajat ylittävien ekosysteemipohjaisten merialuesuunnitelmien laatiminen koko alueella vuoteen 2015 mennessä.
6. Sopeutuminen _____ ilmastonmuutokseen _____ hyväksymällä _____ yhdennetty rannikoidensuojelusuunnitelma ja -ohjelma vuoteen 2020 mennessä.
7. Turvallisuuden parantaminen siten, että lisätään merivalvontaviranomaisten välistä yhteistyötä vuoteen 2015 mennessä tehostamalla tietojen vaihtoa ja toteuttamalla koordinoituja toimia mereen liittyvän tiedon ja meritoimien tehokkuuden parantamiseksi.

3.2. Alueen yhdistäminen

Pitkien välimatkojen, vaikeiden ilmasto-olosuhteiden ja infrastruktuurin vähäisyyden vuoksi yhteydet moniin Itä-Baltiassa sekä Suomen ja Ruotsin pohjoisosissa sijaitseviin alueisiin ovat edelleen heikoimpia koko Euroopassa. Puuttuvat yhteydet tulevat kalliiksi ja aiheuttavat turhaa energiankulutusta ja ovat lisäksi esteenä sisämarkkinoiden toiminnalle ja alueellisen yhdentymisen tavoitteen toteutumiselle.

Alueen yhdistämistä koskevaan strategian tavoitteeseen liittyvillä prioriteettialoilla voidaan hyödyntää strategian uudistettuja puitteita etsittäessä älykkäitä, kestäviä ja osallistavia alueellisia ratkaisuja.

- **Korkean tason poliittinen sitoutuminen** on erityisen tärkeää helpottamaan esimerkiksi Itämeren energiamarkkinoiden yhteenliitännäsuunnitelmaan liittyvää

työtä, jolla pyritään varmistamaan sisämarkkinoiden asianmukaisen toiminnan edellyttämät alueelliset energiainfrastruktuurit sekä parempi toimitusvarmuus. Tämä koskee sekä oikea-aikaisia investointeja että markkinauudistuksia.

- **Politiikan parempi yhteensovittaminen** helpottaa aidosti multimodaalisen, koko makroalueen laajuisen liikenneverkon kehittämistä. Asianomaisten ministeriöiden on yhdessä komission, pohjoisen ulottuvuuden liikenne- ja logistiikka-alan kumppanuuden sekä muiden alueellisten tahojen kanssa huolehdittava siitä, että liikenne-, meri-, ympäristö- ja ilmastonmuutospolitiikka on yhtenäisempää.
- Kestävä ja kattava infrastruktuuriverkko, joka luo yhteydet alueella yhä olemassa olevien itä-länsi- ja pohjois-eteläsuuntaisten jakolinjojen yli, edellyttää parempaa **rahoituksen mukauttamista** strategian tavoitteisiin sekä **tiivimpiä yhteyksiä naapurimaihin**. Infrastruktuurin kehittämisen ja rahoituksen parempi suunnittelu ja koordinointi on välttämätöntä ensisijaisten hankkeiden toteuttamiseksi. Se olisi tehtävä TEN-T-suuntaviivojen mukaisesti ja käyttäen täysin hyödyksi esimerkiksi pohjoisen ulottuvuuden liikenne- ja logistiikka-alan kumppanuuden tarjoama foorumi sekä Verkkojen Eurooppa -välineen ja TEN-T-kehityksen kautta saatavilla oleva rahoitus.

Alueen yhdistämistä koskevan yleistavoitteen mukaisesti makroalueen laajuisia toimia kohdennetaan inhimillisten voimavarojen sekä älykkäämmän ja resurssitehokkaamman liikenne- ja energiajärjestelmän kehittämiseen. Näin ollen tavoite on Eurooppa 2020 -strategiaan sisältyvien älykästä, kestäväää ja osallistavaa kasvua koskevien tavoitteiden ja niihin liittyvien lippulaivahankkeiden mukainen. Siinä on hyödynnettävä kaikin mahdollisin tavoin koheesio politiikkaa koskevia uusia ehdotuksia etenkin rajat ylittävien infrastruktuurien edistämiseksi. Ulkorajoilla olisi tuettava EU:n tulli-infrastruktuurin, laitteiden ja järjestelmien modernisointia sekä hallinnollisten valmiuksien parantamista. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota infrastruktuurin kestävykseen luonnon tai ihmisen aiheuttamien katastrofien varalta.

Hyvän seurannan varmistamiseksi komissio ehdottaa, että edistyksen mittaamiseen käytetään seuraavia **indikaattoreita ja tavoitteita**:

1. Parempi ja kestävämpi alueen sisäinen ja ulkoinen yhteenliittäminen, joka lyhentää matkustusajoja ja odotusaikoja ulkorajoilla ja jota tuetaan Verkkojen Eurooppa -välineestä; mittarina on aluetta koskevien maalla tai merellä toteutettavien seitsemän ensisijaisen TEN-T-hankkeen (esimerkiksi Fehmarninsalmen kiinteä yhteys vuoteen 2020 mennessä ja Rail Baltica vuoteen 2024 mennessä) loppuun saattaminen.
2. Itämeren alueen valtioiden energiamarkkinoiden yhteenliittäminen alueen muiden osien kanssa Itämeren energiamarkkinoiden yhteenliittämissuunnitelman mukaisesti; sen mittarina on kaasu- ja sähkömarkkinoiden täysimääräinen ja ympäristön kannalta kestävä yhteenliittäminen vuoteen 2015 mennessä.
3. Rajat ylittävän hallinnoinnin ja infrastruktuurin yhteistä suunnittelua sekä toteuttamista, merialueet mukaan luettuina, koskevan yhteistyön lisääntyminen.

3.3. Hyvinvoinnin lisääminen

Euroopan unionilla on edelleen talouteen liittyviä ongelmia. Itämeren alueen tilaa koskevassa raportissa, jossa arvioidaan vuosittain Itämeren alueen kilpailukykyä ja yhteistyötä, todettiin

vuonna 2011, että useimmissa osissa aluetta näkymät ovat kasvuvuoden jälkeen heikkenemässä.⁶ Raportissa korostetaan EU:n talouksien keskinäistä riippuvuutta sekä yhteistyön tärkeyttä kestäväen talouskasvun saavuttamiseksi.

Strategian uusiin puitteisiin sisältyvä hyvinvoinnin lisäämistä koskeva tavoite vahvistaa toimia, joilla pyritään kääntämään talous jälleen kasvuun Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden mukaisesti. Se tukee politiikan kehittämistä ja soveltamista, sillä se keskittää toimia selvemmin kasvuun ja työllisyyteen ja antaa politiikan laatijoille mahdollisuuden saada kokonaisvaltaisempi näkemys toisiinsa liittyvistä tai keskenään ristiriitaisista suuntauksista. Tarvitaan vahvempaa **poliittista sitoutumista** lainsäädännön saattamiseksi joutuisasti osaksi kansallisia lainsäädäntöjä, jotta sisämarkkinoiden saumaton toiminta voidaan varmistaa. Tämä on ratkaisevan tärkeää, sillä suurin osa kaupasta käydään makroalueella.

- **Politiikan yhdenmukaistaminen** varmistaa avainalojen kuten maatalouden, maaseudun kehittämisen (metsätalous mukaan luettuna) ja kalatalouden yhtenäisen kehittämisen. Yhteisen kalastuspolitiikan uudistaminen on esimerkki politiikan tarkistamisesta strategiaan sisältyvän hajautettua, aluekohtaista kalastuksen hoitoa koskevan suosituksen perusteella.
- Edistämällä koko Itämeren alueen kattavaa innovaatiounionia voidaan **sopeuttaa rahoitusta** soveltamalla ohjelmälähtöistä lähestymistapaa. Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden saavuttamiseksi on osoitettava enemmän varoja tutkimukseen ja innovointiin, mikä edistää alueen älykästä erikoistumista. Horisontti 2020 -puiteohjelman tuomat mahdollisuudet olisi hyödynnettävä tehokkaasti.
- **Sidosryhmien välisessä vuoropuhelussa**, johon osallistuvat komissio, jäsenvaltiot, kauppakamarit ja teollisuusliitot, olisi edistettävä strategian kohdistamista teollisuuspolitiikkaan Itämeren alueella. Strategialla tuetaan pk-yrityksiä (valtioneuvoston ohjeita noudattaen) helpottamalla rahoituksen saantia, parantamalla sääntelyä ja auttamalla pk-yrityksiä mukautumaan globalisaatioon, mikä on Eurooppa 2020 -strategian lippulaivahankkeen ”Globalisaation aikakauden teollisuuspolitiikka” ja pienyrityksiä koskevan Small Business Act -aloitteen mukaista. On korostettava ympäristöystävällisiä ja vähähiilisiä teknologioita, jotka ovat alueen vahvoja aloja, mutta siinä tarvitaan tiiviimpiä yhteyksiä politiikan ja markkinoiden kehittämisen välillä. Myös keskeisillä merenkulkualoilla on kasvupotentiaalia. Osaamisen, pätevyyksien ja koulutusohjelmien on oltava näitä tarpeita vastaavia.

Lisäksi on käytävä syvällisempää vuoropuhelua työmarkkinaosapuolten kanssa työmarkkinoiden tulevista haasteista, joita esimerkiksi väestömuutokset aiheuttavat, Eurooppa 2020 -strategian lippulaivahankkeen ”Uuden osaamisen ja työllisyyden ohjelma” mukaisesti. Vuoropuhelun aiheisiin olisi sisällytettävä työvoiman tuottavuuden lisääminen ja alueen sisäisten rakenteellisten erojen pienentäminen samoin kuin sosiaalisen osallisuuden ja kansanterveyden makroalueellinen ulottuvuus.

⁶ Raportin julkaisevat Baltic Development Forum, Pohjoismaiden ministerineuvosto ja Euroopan investointipankki.

Liikkuvuutta ja taitojen kehittämistä olisi tuettava nykyisillä aloitteilla (esimerkiksi Nordplus-vaihto-ohjelma) sekä nykyisin käytössä olevilla ja uusilla välineillä (esimerkiksi ”Yhteinen Erasmus” tai ”Nuoret liikkeellä”). Kulttuurivaihtoa olisi helpotettava. Esimerkiksi Itämeren tutkimus- ja kehitysohjelman (BONUS) tarjoamia mahdollisuuksia tutkijoiden liikkuvuuteen ja innovaatioiden levittämiseen olisi hyödynnettävä tehokkaasti. Koulutus- ja tiedealan vaihto-ohjelmiin ja yhteistyöhön osallistumista olisi edistettävä kaikkien ikäryhmien parissa ja kaikilla aloilla. Uudeksi tunnussanaksi on otettava ”aivokierto”, ja ”aivovuodosta” on pyrittävä eroon. Kaikkien on tehtävä yhteistyötä myös liikkuvuuteen liittyvissä vähemmän miellyttävissä asioissa järjestäytyneen rikollisuuden, muun muassa laittoman kaupan ja salakuljetuksen, torjumiseksi.

Uudistettujen puitteiden mukaisesti komissio ehdottaa, että edistyksen mittaamiseen käytetään seuraavia **indikaattoreita ja tavoitteita**:

1. Alueiden välisen kaupan ja valtioiden rajat ylittävien palvelujen lisääntyminen 15 prosentilla vuoteen 2020 mennessä.
2. Kulttuuri-, koulutus- ja tiedealan vaihto-ohjelmiin ja yhteistyöhön osallistujien määrän kasvu 20 prosentilla vuoteen 2020 mennessä.
3. Edellä mainittujen politiikkaa koskevien indikaattoreiden lisäksi voisivat olla hyödyllisiä seuraavat konteksti-indikaattorit, joiden avulla strategiaa voidaan tarkastella alueen sosioekonomisen kehittymisen laajempaa taustaa vasten.
 - a) erojen kaventuminen, jota mitataan sillä, kuinka paljon vähemmän kehittyneet jäsenvaltiot tavoittavat muita BKT:n osalta;
 - b) työttömyyslukujen pieneneminen tavoitteena saavuttaa Eurooppa 2020 -strategian tavoite eli 20–64-vuotiaiden työllisyysaste 75 prosenttia;
 - c) tutkimus- ja kehitystoimintaan osoitetut julkiset varat; mittarina käytetään t&k-toimintaan ja innovointiin investoinnin osuutta, jonka olisi noustava vähintään 3 prosenttiin koko alueella vuoteen 2020 mennessä (Eurooppa 2020 -strategian tavoite)
 - d) Eurooppa 2020 -strategian ilmasto- ja energiatavoitteisiin perustuvien kansallisten tavoitteiden saavuttaminen.

4. Jatkosuunnitelmat

EU:n Itämeri-strategiaan sisältyy käytännön toimenpiteitä, jotka auttavat alueen maantieteellisten ominaispiirteiden ja makroalueellisten muutosvoimien huomioon ottamista, joten se tehostaa käytettävissä olevien Euroopan tason ja kansallisten resurssien hyödyntämistä. Pyrkimyksenä on, että poliittinen sitoutuminen johtaa toimintaa koskevaan sitoutumiseen kautta linjan.

Edellä esitetyt strategian tarkistetut puitteet tukevat konkreettisesti tätä pyrkimystä. Puitteilla helpotetaan toimintaa ja tuloksiin pääsyä keskittymällä kolmeen keskeiseen yleistavoitteeseen: Itämeren pelastamiseen, koko laajan alueen yhdistämiseen ja sen hyvinvoinnin lisäämiseen. Siihen on tarkoitus päästä edistämällä poliittista sitoutumista, helpottamalla toimintalinjojen ja rahoituksen tiiviimpää yhdenmukaistamista ja selventämällä

toimijoiden vastuita. Puitteiden avulla edistetään sidosryhmien laajempaa osallistumista, tiiviimpää yhteistyötä EU:hun kuulumattomien maiden ja yksityissektorin kanssa sekä parempaa tiedottamista. Puitteisiin sisältyy indikaattoreita ja tavoitteita, joihin perustuvan seuranta- ja arviointijärjestelmän avulla on tarkoitus mitata saavutettua edistystä.

On tärkeää, että osallistujamaiden hallitukset ja alueet tekevät osansa antamalla käyttöön riittävät resurssit strategian toteuttamista varten ja että kaikilla tasoilla mietitään hyvissä ajoin, miten rahoitusta voidaan mukauttaa seuraavaa rahoituskautta varten.

Komissio on vakuuttunut siitä, että nämä puitteet tarjoavat yhtenäisen ja kestävänsä tavan edistää taloudellista, sosiaalista ja alueellista koheesiota sekä Eurooppa 2020 -strategiaan sisältyvän älykkään, osallistavan ja kestävänsä kasvun tavoitteen saavuttamista. Sen vuoksi komissio pyytää neuvostoa tarkastelemaan tätä tiedonantoa ja antamaan sille tukensa.